

ДОСВІД ЗАСТОСУВАННЯ КОМБІНОВАНИХ ФІТОПРЕПАРАТІВ У ЛІКУВАННІ ЗАХВОРЮВАНЬ ДИХАЛЬНИХ ШЛЯХІВ

За матеріалами: **Дудник В.М., Морозова І.В., Шаламай М. О., Вижга Ю.В.**

Досвід застосування комбінованих фітопрепаратів у лікуванні захворювань дихальних шляхів // ВІСНИК ВІННИЦЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО МЕДИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ. – 2018. – Т. 22, №1.

Гострі респіраторні вірусні захворювання залишаються найбільш розповсюдженими інфекціями в структурі хвороб органів дихання, що відображається на загальному рівні захворюваності, а також мають вплив на показники летальності. За даними ВООЗ, щорічно 90% населення щонайменше один раз на рік хворіють на респіраторну інфекцію вірусної етіології. А серед дітей розповсюдженість гострих респіраторних вірусних інфекцій протягом епідеміологічного періоду сягає майже 68%. Група вірусних інфекцій характеризується значною поширеністю та поліорганністю уражень органів – мішеней. До вірусної етіології, в якості ускладнень, нерідко додається бактеріальна інфекція. У дітей молодшого віку ймовірність розвитку ускладнень, які можуть виникнути при вірусних інфекціях, складає до 65%, і тому потребує від батьків своєчасного звернення до лікаря-педіатра та, при необхідності, стаціонарного лікування.

Одним із ключових симптомів вірусної та бактеріальної інфекції дихальних шляхів є кашель, який за характером перебігу може бути гострим, підгострим і хронічним. Вірусне ураження дихальних шляхів не виключає виникнення бактеріальних ускладнень, що обумовлюють ступень важкості перебігу основного захворювання. Вірогідність розвитку бактеріальних ускладнень з боку дихальних шляхів більша у дітей ранньо-

го віку, що пов'язано з анатомо-фізіологічними особливостями респіраторного тракту дітей та характером імунної відповіді. У ряді випадків до патогенетичних чинників виникнення кашлю додається алергічний компонент, механічні, термічні та хімічні фактори. Таким чином, в клінічній практиці лікар має справу з комбінацією різних чинників, які зумовлюють появу кашлю.

Симптом кашлю має складний механізм розвитку, в першу чергу, обумовлений порушенням мукоциліарного транспорту. Але незалежно від генезу уражень дихальних шляхів, найбільш поширеним клінічним проявом бронхо-легеневих запальних процесів є саме наявність кашлю та порушення відходження мокротиння.

Але треба зазначити, що кашель є і фізіологічним захисним рефлексом, який виникає в наслідок подразнення слизової оболонки бронхіального дерева та передачі нервових імпульсів у кашльовий центр, що призводить до очищення та відновлення прохідності дихальних шляхів. Порушення утворення та евакуації бронхіального секрету є основним фактором розвитку запального процесу при захворюваннях бронхіального дерева. Запальний процес слизової оболонки трахеї та бронхів супроводжується гіперпродукцією слизу та зміною складу трахео-бронхіального секрету, що у сукупності із запаль-

ним процесом бронхіального дерева сприяє порушенню дренажної функції бронхів та призводить до збільшення в'язкості мокротиння, наслідок чого порушується основна дренажна функція бронхів та загальна респіраторна функція легень, що спричиняє розвиток бронхіальній обструкції.

Вивчення основних механізмів виникнення кашлю у дітей дозволяє визначити оптимальний варіант медикаментозної терапії, яка направлена, в першу чергу, на розрідження мокротиння, стимуляцію виведення бронхіального секрету та регідратацію слизової оболонки дихальних шляхів.

Трансформація кашлю від сухого, непродуктивного, до вологого, продуктивного, є основою лікарської тактики. Продуктивний кашель – корисний симптом, так як з мокротинням виводяться бактеріальна флора, секрет бронхіальних залоз. Сухий кашель у дітей – неприємний симптом, що не приносить полегшення загального стану, особливо при нападах, подразнюючи дихальні шляхи. Таким чином, за основу терапевтичної стратегії при виборі засобів від кашлю, лікарю-педіатру слід дотримуватись індивідуального підходу з урахуванням важкості та характеру перебігу захворювання, типу секреторного порушення, реактивності бронхів, алергологічного анамнезу та, за необхідності, стимулювати процеси утворення та виведення мокротиння. Враховуючи особливості вікової групи, вочевидь, перевагу слід надавати протикашльовим засобам, що мають натуральне походження, добру переносимість та приємні смакові характеристики.

Таким чином, при виборі протикашльового засобу необхідно встановити клінічний діагноз, визначити провідний синдром захворювання, оцінити характер кашлю та бронхіального секрету, його продуктивність, інтенсивність, на-

явність або відсутність бронхоспазму.

На даний час, відомо багато засобів, які використовуються для лікування кашлю, але з метою нормалізації саме мукоциліарного кліренсу успішно застосовуються препарати рослинного походження, що доведено не тільки традиційним клінічним досвідом, але і результатами сучасних фармакологічних досліджень. Застосування ліків природного походження у педіатричній практиці, особливо у дітей в віці до 6 років, займають важливе місце, саме тому, що створенні на основі природної рослинної сировини. За даними професора О.Е.Абатурова (д. мед. н., профе., зав. каф. Факультетської педіатрії та медичної генетики ДЗ ДМА) **перевагою фітофармакології перед сучасними синтетичними препаратами є полівалентність дії фітокомпонентів, ефективність монотерапії, сумістність з іншими лікарськими засобами, в тому числі, синтетичного походження, добра переносимість та низький ризик розвитку ускладнень.**

Препарати рослинного походження відзначаються вмістом в них великої кількості біологічно активних речовин (алкалоїдів, глікозидів, фітонцидів, ефірних масел, дубильних речовин, смол), які обумовлюють їх фармакологічну дію, а саме: протиалергічну, протизапальну, противірусну, цитопротекторну, антиоксидантну.

Тому, при виборі протикашльових фітопрепаратів враховують основні механізми їх дії, направлені на видалення бронхіального секрету з дихальних шляхів за рахунок зниження його в'язкості. Саме цим вимогам до прокашльових засобів відповідає рослинний сироп Гамма.

Завдяки поєднанню мукоретичних та муколітичних властивостей, рослинний сироп Гамма здатний впливати на різні ланки утворення кашлю. Сприяючи евакуації бронхіального секрету з дихальних

шляхів та надаючи в'язучу дію на слизові оболонки, сироп Гамма комбінує ефекти за принципом «два в одному», діючи як на продуктивний, вологий так і на непродуктивний, сухий кашель.

У складі рослинного сиропу Гамма містяться екстракти 12 лікарських рослин.

Базилік має в своєму складі дубильні речовини, ефірну олію, камфору, ліналоол, цинеол, які пришвидшують процес загального видужання за рахунок нормалізації мікроциркуляції, внаслідок чого зникають гіпоксичні зміни. Крім того, базилік сприяє усуненню таких симптомів, як біль та першіння в горлі. Велика кількість євгенола у складі ефірних масел базиліку обумовлює антибактеріальну, жарознижуючу, знеболюючу дію. **Листя Адатоди судинної** містить алкалоїди, похідні хіназоліну, ефірну олію. З листя Адатоди був виділений алкалоїд вазіцин, який при метаболізмі в організмі людини утворює активний метаболіт амброксол, що в свою чергу має виражену відхаркувальну дію. Адатода судинна має протизапальну, відхаркувальну, діуретичну та протиастматичну дії. **Корінь Солодки голої** містить сапоніни, гліциризин, гліціррізінову кислоту, які обумовлюють відхаркувальну, антиалергічну, протизапальну, спазмолітичну дії. В склад **плодів Перцю Чорного** входять алкалоїди групи пиперидина, що мають високу бактерицидну активність, а також відхаркувальну, знеболюючу, сечогінну, протизапальну дії. **Кореневище Імбиру** містить лецитин, вільні жирні кислоти, що забезпечують протизапальну, відхаркувальну, спазмолітичну дії. **Плоди Терминалії Белерики**, за рахунок наявності у складі гідролізованих дубильних речовин, галової і еллагової кислот надають жарознижувальну та в'язучу дії. **Плоди Перцю Кубеби** містять великий відсоток лігнану – кубебіну, гумміноподобної кислоти, камфори, ментолу, що обумовлює відхаркувальну дію. **Плоди**

Зизифуса містять флавоноїди, сапоніни, слиз, вітаміни А, В, аскорбінову кислоту, а також протеїн, цукор, жирне масло та мають тонізуючу, заспокійливу, седативну дії. **Галли Фісташок** за рахунок таніну, галової кислоти сприяють відхаркувальному, седативному і тонізуючому ефекту при захворюваннях дихальних шляхів. **Корінь Гедіхія Колосистого** містить білкові речовини, смолу, камедь, органічні кислоти, ефірну олію. Тому застосовуються при простудних захворюваннях, а також використовуються, як тонізуючий засіб. **Кореневища Куркуми Довгої** в склад якого входять ефірні масла, жовті пігменти - куркуміноїди мають противірусну та імуномодулюючу дії, а також проявляють протизапальну і знеболюючу ефективність.

Особливості складу фітокомпозиції сиропу Гамма сприяють мультимодальному впливу на покращення функціонування дихальної системи. Таким чином, рослинний сироп Гамма може бути рекомендовано для застосування в клінічній практиці лікаря-педіатра як сучасний засіб від кашлю на натуральній основі. Для позбавлення від кашлю рекомендовано застосовувати дітям від 2-х до 6-ти років – 2,5 мл сиропу (1/2 чайної ложки) 3 рази на день; дітям від 6-ти до 12-ти років – 5 мл (1 чайна ложка) 3 рази на день; а дітям від 12-ти років та дорослим – 10 мл (2 чайні ложки) 3 рази на день.

